

Limba și literatura română

Clasa a VII-a

Florentina Sâmihăian
Sofia Dobra
Monica Halaszi
Anca Davidoiu-Roman
Horia Corcheș

	Lectură	Interculturalitate/ Proiect
UNITATEA I Călătorie în necunoscut 1.3, 1.4, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.4, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.2	L1. Textul narativ literar în proză <i>Cum e lumea</i> de Veronica D. Niculescu / 10 L2. Narativul literar. Structură. Legarea secvențelor narative / 14 L3. Naratorul, personajele, autorul. Enumerația / 16 L4. Semnificațiile textului / 18 L5. Textul nonliterar, textul discontinuu. Anunțul / 20 L6. Noi pagini – alte idei <i>Amintiri din copilărie</i> de Ion Creangă (fragment) / 22	L7. Contacte culturale / 24
	Recapitulare și evaluare 42 – 44	
UNITATEA II Aproape de ceilalți 1.1., 1.2, 1.3, 2.2, 2.4, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 5.1	L1. Textul narativ literar <i>Popa Tanda</i> de Ioan Slavici / 46 L2. Structura textului narativ / 51 L3. Mijloacele de construcție a personajului. Repetiția / 53 L4. Conflictul. Complexitatea personajului / 55 L5. Semnificațiile textului / 57 L6. Noi pagini – alte idei <i>Inocenții</i> de Ioana Pârvulescu (fragment) / 58	Proiect de grup: Valorile mele, valorile comunității / 60
	Recapitulare și evaluare 80 – 82	
UNITATEA III Harta sentimentelor 1.2, 1.4, 2.1, 2.3, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1	L1. Textul liric <i>Lacul</i> de Mihai Eminescu / 84 L2. Textul liric. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor / 86 L3. Limbajul figurat / 88 L4. Semnificațiile textului / 89 L5. Noi pagini – alte idei <i>Poveste sentimentală</i> de Nichita Stănescu / 90	L6. Tradiții și obiceiuri legate de sentimente și emoții / 92
	Recapitulare și evaluare 110 – 112	
UNITATEA IV Granițe între lumi 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.3, 4.1, 4.4, 4.5, 5.1	L1. Textul narativ literar <i>Moara lui Căliifar</i> de Gala Galaction / 114 L2. Acțiunea, timpul și spațiul. Structura textului (fantasticul) / 119 L3. Personajele / 121 L4. Semnificațiile textului / 123 L5. Textul multimodal (actualizare). Enciclopedia / 125 L6. Noi pagini – alte idei <i>Sfânta-Fecioară-a-Rândunelelor</i> de Marguerite Yourcenar (fragment) / 128	L7. Elemente de mitologie românească: Baba-Dochia și tradiția mărtișorului / 130
	Recapitulare și evaluare 150 – 152	
UNITATEA V Lumea de pe scenă 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.3, 2.4, 3.2, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4	L1. Textul dramatic <i>Vrem să vă dăruim câte o fereastră</i> de Matei Vișniec / 154 L2. Textul dramatic. Structura, rolul indicațiilor scenice, autorul / 160 L3. Arta spectacolului. Personajul dramatic / 161 L4. Rolul dialogului. Dialogul în textul scris și în spectacol / 163 L5. Semnificațiile textului / 165 L6. Dialogul în textul nonliterar. Interviu / 166 L7. Noi pagini – alte idei <i>Visul unei nopți de vară</i> de William Shakespeare (fragment) / 169	Proiect de grup: De la text la spectacol / 171
	Recapitulare și evaluare 182 – 184	
UNITATEA VI Cunoașterea de sine 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.2	L1. Textul liric <i>Harta</i> de Marin Sorescu / 186 L2. Limbajul poeziei. Metafora / 188 L3. Semnificațiile textului / 190 L4. Noi pagini – alte idei <i>Cum să faci portretul unei păsări</i> de Jacques Prévert / 191	L5. Despre limba și cultura țărilor vecine / 193
	Recapitulare și evaluare 202 – 204	
Recapitulare finală	205 – 207	

Comunicare orală	Limba română	Redactare
L8. Principii de interacțiune în comunicare / 26	L9. Fraza. Norme de punctuație / 28 L10. Conjuncția / 30 L11. Derivarea / 32 L12. Compunerea. Familia lexicală / 34 L13. Pleonasmul / 36 L14. Categoriile semantice (actualizare). Confuziile paronimice / 37 L15. Îmbinări libere de cuvinte și locuțiuni. Termeni științifici. Limbaj popular. Variație regională a limbii / 38 L16. Utilizarea corectă a accentului. Variantele accentuale admise/neadmise de normă / 39	L17. Etapele scrierii. Organizarea unui text în funcție de situația de comunicare / 40
L7. Fapte și opinii. Textul explicativ / 61	L8. Verbul. Tipuri de verbe / 63 L9. Modurile și timpurile verbului / 66 L10. Forme verbale nepersonale: infinitivul și participiul / 70 L11. Forme verbale nepersonale: gerunziul și supinul / 72 L12. Posibilități combinatorii ale verbului. Circumstanțialul de cauză / 74 L13. Circumstanțialul de scop / 77	L14. Caracterizarea personajului / 78
L7. Atitudini comunicative / 94 L8. Textul descriptiv / 96	L9. Substantivul / 98 L10. Prepoziția / 100 L11. Posibilități combinatorii ale substantivului / 102 L12. Adjectivul / 104 L13. Posibilități combinatorii ale adjectivului / 106	L14. Textul descriptiv / 108 L15. Comentarea unor pasaje dintr-un text. Descrierea unei emoții / 109
L8. Structura textului narativ oral / 132 L9. Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral / 133	L10. Pronumele personal. Pronumele personal de politețe. Pronumele reflexiv / 134 L11. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv / 136 L12. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ / 138 L13. Pronumele și adjectivul pronominal nehotărât / 140 L14. Pronumele și adjectivul pronominal interogativ / 141 L15. Pronumele și adjectivul pronominal relativ / 142 L16. Pronumele și adjectivul pronominal negativ / 144 L17. Adjectivul pronominal de întărire / 145 L18. Posibilități combinatorii ale pronumelui și ale adjectivului pronominal / 146	L19. Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat. Integrarea părților / 148
L8. Textul dialogat. Tracul comunicativ / 172	L9. Numeralul. Posibilități combinatorii ale numeralului / 174 L10. Adverbul. Posibilități combinatorii ale adverbului / 176 L11. Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă / 178	L12. Tipare textuale de structurare a ideilor. Cererea / 180
L6. Strategii de ascultare activă / 196	L7. Sintaxa propoziției / 197	L8. Stil: naturalețe, armonie, varietate, originalitate, concizie / 200

Unitatea I

Călătorie în necunoscut

1.3, 1.4, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.4,
4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.2

Competențe generale și specifice

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral
 - 1.1. Sintetizarea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din diverse texte monologate și dialogate
 - 1.2. Prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere, oferind detalii semnificative și exemple relevante, în fața unui public cunoscut, adoptând comportamente paraverbale și nonverbale adecvate
 - 1.3. Participarea la interacțiuni verbale diverse, apelând la strategii variate de ascultare activă și de negociere a informației și a relației cu interlocutorii
 - 1.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, identificând strategii personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia
2. Receptarea textului scris de diverse tipuri
 - 2.1. Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
 - 2.2. Compararea diferitelor puncte de vedere exprimate pe marginea unor texte diverse
 - 2.3. Adecvarea atitudinii și a practicilor de lectură în funcție de scopul lecturii
 - 2.4. Dezvoltarea competenței de lectură prin diversificarea activităților consacrate cărții
3. Redactarea textului scris de diverse tipuri
 - 3.1. Redactarea unui text complex, având în vedere respectarea etapelor procesului de scriere și selectare a unor structuri adecvate intenției de comunicare
 - 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte diverse, care urmează a fi prezentate în fața colegilor
 - 3.3. Utilizarea unor surse diverse pentru realizarea de texte originale
 - 3.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor eficiente sau adecvate de redactare, aplicând în activitățile curente de redactare strategiile învățate, personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia
4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise
 - 4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe
 - 4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard
 - 4.3. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă
 - 4.4. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală
 - 4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice, prin valorificarea competenței lingvistice, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții
5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional
 - 5.1. Compararea unor tradiții românești cu tradiții din alte culturi
 - 5.2. Compararea unor elemente privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare

Unitatea VI

Cunoașterea
de sine1.1, 1.4, 2.1, 2.2,
2.3, 3.2, 3.3, 4.2,
4.3, 4.4, 4.5, 5.2

Unitatea II

Aproape
de ceilalți1.1., 1.2, 1.3,
2.2, 2.4, 3.2, 3.4,
4.1, 4.2, 4.4, 5.1

Unitatea V

Lumea
de pe scenă1.1, 1.2, 1.3, 1.4,
2.1, 2.3, 2.4, 3.2,
3.4, 4.1, 4.3, 4.4

Unitatea III

Harta
sentimentelor1.2, 1.4, 2.1, 2.3,
3.1, 3.3, 4.1, 4.2,
4.3, 4.4, 4.5, 5.1

Unitatea IV

Granițe între lumi

1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.4,
3.1, 3.3, 4.1, 4.4, 4.5, 5.1

U1 Călătorie în necunoscut

Lectură

Textul narativ literar în proză • Structură. Legarea secvențelor narative • Naratorul, personajele, autorul • Enumerația • Textul nonliterar, textul discontinuu • Anunțul

Interculturalitate

Contacte culturale

Comunicare orală

Principii de interacțiune în comunicare

Limbă română

Fraza. Norme de punctuație • Conjunția • Derivarea • Compunerea • Familia lexicală • Pleonasmul • Categoriile semantice • Confuziile paronimice • Îmbinări libere de cuvinte și locuțiuni • Fonetica • Termeni științifici • Limbaj popular. Variație regională a limbii • Utilizarea corectă a accentului. Variante accentuale admise/neaadmise de normă

Redactare

Etaple scrierii • Organizarea unui text în raport cu situația de comunicare

Recapitulare

Evaluare

Lecția 1. Textul narativ literar în proză

Pentru început

- 1 Lucrați în perechi. Priviți imaginile de mai jos și asociați-le cu două dintre următoarele cuvinte: *aspirație, captivitate, libertate, neputință*. Justificați-vă alegerile.

- 2 Numește câte două sentimente pe care le asociezi fiecărei imagini.
- 3 Ascultă textul alăturat în lectura profesorului.

Veronica D. Niculescu (n. 1968)

Este scriitoare și traducătoare. A publicat volume de povestiri și romane. Printre cărțile sale se numără *Orchestra portocalie*, *Roșu, roșu, catifea*, *Simfonia animalieră*, *Hibernalia*, *Spre văi de jad și sălbăție*. În 2017, a publicat prima carte dedicată copiilor și adolescenților, romanul

O vară cu Isidor, o poveste despre prietenie și libertate, în care este vorba despre aventurile unei fete de 13 ani din București, care salvează un condor bătrân de la zoo.

A tradus numeroase cărți din limba engleză, din opera unor scriitori celebri, precum Lewis Carroll și E.B. White.

Cum e lumea este un text inedit.

Text de bază

Cum e lumea

de Veronica D. Niculescu

Dimineața devreme, când încă nu mișcă nimeni în toată grădina, un sunet infim trezește puiul de urs. Dormea cu capul pe labe pe potecă, aproape de gard. A deschis ochii și a văzut făptașul: un fluture roșcat care poposise pe un ciulin, dincolo de gratii, făcând tulpina uscată să trosnească. Este un fluture neobișnuit de mare, cu aripi pestrițe, cum n-a mai văzut niciodată. Ursulețul întinde gâtul și adulmecă miresma dulce a florii. Însă la fluture nu poate ajunge. Nu-i simte atingerea delicată pe vârful nasului. Doar gratiile reci, cu vopseaua lor roasă.

De jur împrejur, liniște.

Puiul de urs lovește cu labele din față în roata de cauciuc atârnată de-o sfoară. Întins pe spate, o privește cum se leagănă, icnește a plictiseală și se uită iarăși la fluture.

După un timp, apare îngrijitoarea cea grasă, împingând roaba pe cărările grădinii zoologice. Le aruncă de mâncare maimuțelor, porcului spinos și păunilor. Face un pic de curățenie prin fiecare cușcă, vorbind cu animalele. Când ajunge la urși, pune sferturi de pâine neagră și mere în toate jgheburile de pe latura lungă a cuștii, vorbind întruna. Așa vorbește ea, îngrijitoarea cea grasă. Despre vreme și despre durerile de oase care o supără acum, la capătul verii, când se simte toamna în aer. Când vede că puiul de urs este treaz și se uită la ea, se îndreaptă de spate, își pune mâinile în șold și îi zice:

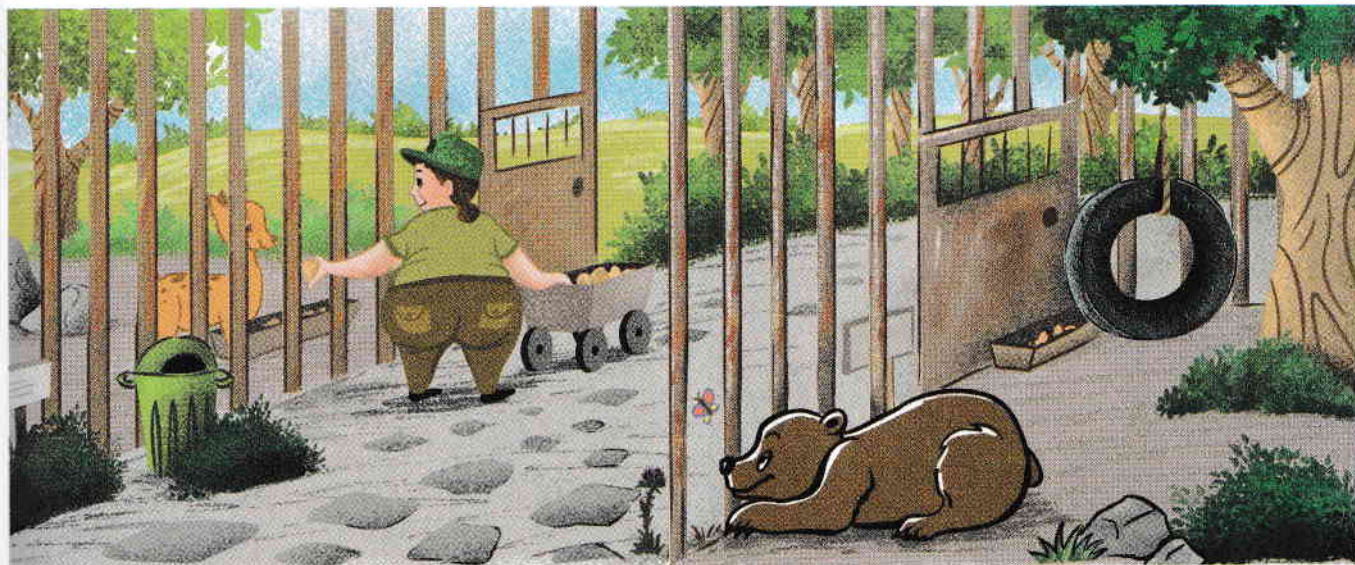
— Ia uite, te-ai trezit cu noaptea-n cap, fetițo. Păi, de ce? Ce griji ai tu, să nu poți dormi? Ia spune-mi! Vezi că nu spui? Tu n-ai nicio grijă, de-asta taci. Păi, cum să ai, dacă ești doar un copil?

Îngrijitoarea se apleacă peste roabă, ia de acolo o pară zemoasă și i-o întinde ursulețului.

— Doar un copil, asta ești mătăluță. Ia la mama! Știu, ușor nu ți-o fi nici ție... Cine știe ce viață te așteaptă. Când mă uit la maică-ta, mă ia cu fiori. E aici de atâția ani. Eu o știu de când era ca tine, așa. Și-naintea ei a fost maică-sa. Ei, bunică-ta era un urs sălbatic rău. Prost a sfârșit-o ea, Bruna. Știu, știu... Ia și mănâncă, fetițo, zice îngrijitoarea.

Apoi ursulețul rămâne singur din nou. Și ce singur se simte în fiecare dimineață ca asta, când mama și ceilalți doi pui dorm duși, cuibăriți în grota din celălalt capăt al cuștii...

După ce termină para, își amintește de fluturile cel mare. Se ridică pe labele din spate, întinde gâtul încolo

și-ncoace, căutând să-l mai vadă. Însă fluturile a sorbit tot ce era de sorbit din floarea mov a ciulinului și a plecat mai departe.

„Departă”, își zice puiul de urs.

Fiindcă, deși s-a născut aici, știe că există o lume întreagă dincolo de cușca asta. De acolo, de departe, vin sunete și mirosuri, nu doar sunetele de pe lacul din preajmă, unde se plimbă vizitatorii cu barca duminică, și nu doar mirosurile de mici și de vată de zahăr din acele duminici. E vorba de un departe mult mai tainic și mai plin de promisiuni, care există în fiecare zi, nu doar în cele de sărbătoare. Acel departe pe care îl bănuiește orice ființă, mică sau mare, un loc mai larg, mai cuprinzător decât cel locuit, locul pe care fiecare dintre noi îl simte pulsând înăuntru, deși el, locul, se află în afară.

Și puiul oftează de se clatină tulpina uscată a ciulinului.

S-a născut, ca toți puii de urs, în ianuarie. Medicul veterinar a strigat încântat că este fetiță. Datorită gulerașului alb, pe care nu-l au decât puțini urși bruni, i-au pus numele Bianca.

Bianca are acum șapte luni, e mai mare decât câinii cu care vin oamenii în vizită la zoo, știe să se urce în copacul din cușcă și are gheare lungi cât degetele unui copilaș. E înnebunită după joacă. S-ar juca toată ziua cu frații ei. Când însă ei dorm, ca acum, ea visează cu ochii deschiși și se lasă fermecată de câte-o năluca venită de departe, de dincolo. Ca fluturile nemaîntâlnit vreodată.

Ursulețul își sugă o gheară și se gândește unde s-o fi dus fluturile. Poate a rămas aici, după colțul cuștii, unde alea face o buclă ce separă casa urșilor de pădure. Lumea de aici, de lumea de dincolo.

*

Ceea ce s-a întâmplat în clipele următoare la Zoo Sibiu nu avea să fie deslușit prea curând, deși lucrurile

care par incredibile au adesea explicații dintre cele mai simple.

Limpede este un singur lucru acum, când ursulețul Bianca gonește pe alee, pe urmele fluturului: e splendid în lumea de dincolo de gratii! Pe partea dreaptă este un lac lunguiet, rațe sălbatice se trezesc și foșnesc în desii, iar în stânga e marginea pădurii. Șiruri de copaci își trimit umbrele lungi până departe, ca pentru a-și marca teritoriul. Valea dintre pădure și lac este ca o palmă întinsă, oferind diamante: iarba este plină de rouă. Ursulețul aleargă îmbătat de fericire, scuturând din căpșorul rotund, împingând cât poate de tare în labe și spărgând valuri de aer cu pieptul. Blănița îi saltă în spinare ca un cojoc cu un număr prea mare.

Când lacul se termină, se termină și pădurea. Acum, în luminișul tăiat de poteca pietruită ce face legătura între grădina zoologică și oraș, ursulețul înaintează nestingherit. Nicăieri, niciun om. Bianca aleargă, aleargă, înnebunită de întinderea nesfârșită pe care a bănuț-o în unele zile, pe care a visat-o în unele nopți, dar pe care nu și-a putut-o închipui întocmai așa.

Acum a ieșit de pe alee.

Acum a intrat într-un parc.

Acum s-a ascuns după un tufiș, așteptând să treacă un alergător cu căști la urechi.

Acum aleargă printre tufe și copaci, strivind ierburi înalte și ude, făcând tumburi, oprindu-se ca să adulmece ciuperci și să soarbă apa dimineții adunată în scobiturile buturugilor groase.

Acum se odihnește într-un petic de soare, sprijinită cu spatele de un ciot, cu labele din față întinse pe lângă corp, cu ochii larg deschiși și cu respirația tăiată.

Iar acum pornește din nou înainte, unde vede cu ochii, pe lângă locul de joacă al copiilor, pe lângă căruța miniaturală unde un ponei blond este deja înhămat și-un bărbat mustăcios fumează așezat pe o bancă, așteptându-și clienții, copilași pe care să-i plimbe de jur

împrejurul Parcului Sub Arini. Apoi pe malul șerpuit al pâraului Trinkbach, unde sunt mușuroaie de cârțiță, până sub un pod mititel. De aici până în orașul care se trezește mai este doar o azvârlitură de băț.

*

Cam în același timp, într-o cameră din centrul Sibiului suna telefonul. Mara Dumitrescu tocmai se pregătea să plece de-acasă.

— Vai, ce bine că te-am prins. E un urs în oraș! a strigat mama fetei.

— În oraș? Cum să fie? Ce urs?

— Este! Au zis la televizor. E alarmă. Să nu ieși din casă! a turuit mama.

— Cum să nu ies, dacă trebuie să mă duc la serviciu? Și trebuie să trec mai întâi pe la Pașapoarte. Iar exagerează la știri...

— Nu, Mara, nu te duci nicăieri. Dă drumul la televizor și-o să vezi!

După ce-a terminat conversația, Mara a ezitat două clipe. A aruncat o privire spre telecomandă și una la ceas. Și a plecat imediat.

Trebuia să ajungă la bibliotecă la opt și jumătate, nu-și permitea să întârzie, era angajată abia de o lună. Iar la Pașapoarte, la opt. Of, mama o considera și acum tot o fetiță, deși a terminat facultatea în vara asta. O suna din Deva și dacă se anunța un cutremur în București. Îi înțelegea grijile, dar nici chiar așa. Acum, asta mai lipsea. Un urs! Ce urs? O fi un urs în Brașov și mama a înțeles că e aici, la Sibiu.

La toate astea s-a gândit Mara Dumitrescu, coborând din cămăruța ei cu chirie și ieșind în piațeta pietruită din centrul vechi, unde era atât de liniște, încât se auzeau porumbeii gângurind pe sub streșini.

Cândva, orașul acesta fusese pentru ea un teritoriu necunoscut. Se simțise aici ca o străină. Acum însă îi știe fiecare cotlon. De la o vreme, își dorește foarte

tare să plece. Să călătorească. Să vadă și alte locuri, să cunoască și alte orașe, ba chiar alte țări. De asta gonește așa către Pașapoarte. E încântată că a fost invitată la un festival de poezie în Serbia. În septembrie, o să-și citească poeziile pe o scenă de pe malul Dunării, în Belgrad. Mara nu a văzut Dunărea decât o singură dată, și atunci doar din tren.

*

Când urcă de pe malul pâraului și pășește pe asfalt, Bianca intră în oraș.

E uluită de tot ce vede aici. De-o parte și de alta sunt case, cu grădini și garduri înalte. Puiul de urs se miră: oamenii trăiesc de bunăvoie în cuști? Și cum se face că, înaintând spre inima orașului, nu se vede niciun om nicăieri? Pesemne că dorm în cotloanele lor. Dar iată că tremură o perdea la o fereastră. Și încă una. Apoi apar și oamenii, rari, unul ici, altul dincolo.

Un paznic doarme pe o bancă, la intrarea într-un cămin studentesc. Puiul de urs se apropie și-i adulmecă ghetetele, apoi pleacă tiptil mai departe.

O bătrână care mătură scările Tribunalului o vede cu coada ochiului, însă crede că este un câine.

— Uuui, câtămai dulăul! Marș de-aici! strigă ea.

În tot acest timp, „BREAKING NEWS: Un urs în libertate în centrul Sibiului!”. Uriaș, titlul curge pe toate canalele de știri. Vestea, din ce în ce mai umflată, circulă iute. Perdelele tremură tot mai des la ferestre. Ușile și porțile se încuie precaut, pe dinăuntru. Clic, clic. Și iarăși clic, clic: pușca unui medic veterinar și a unui vânător, așteptând ivirea ursului în cătare.

*

Când intră în curtea Direcției Generale de Pașapoarte, visând la luminițele de pe Dunăre, Mara Dumitrescu simte în aer o vibrație ciudată, chiar înainte să audă sau să vadă ceva.

Aude niște strigăte, dar înțelege târziu că se strigă la ea.

Vede niște oameni sus, la ferestre, dar nu înțelege ce vor de la ea.

— Ieși!

— Pleacă!

— Domnișoară, n-auzi?! Du-te de-aici!

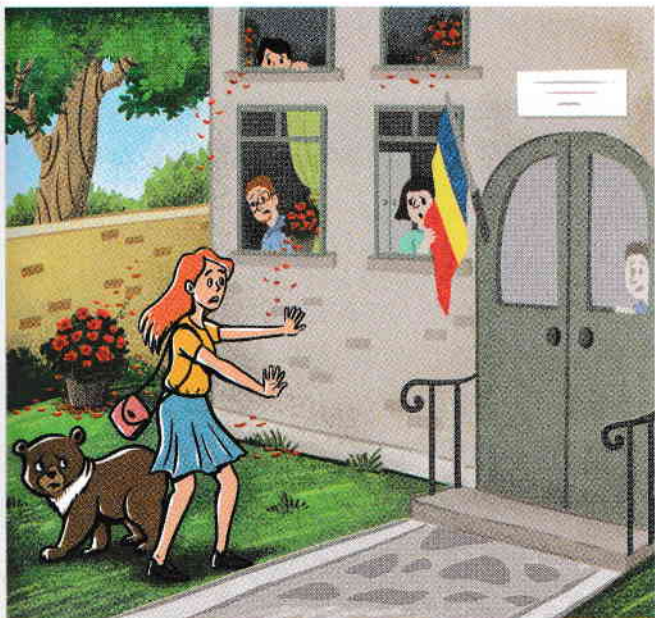
— Trânțește-te la pământ!

Sub bolta de la intrarea în curtea interioară, Mara încremenește privind la toți oamenii ăștia. Par să fie funcționari, dar uite și niște jandarmi, polițiști, uite și doi oameni cu pușca la umăr.

— Ce se întâmplă?... băiguie fata.

Abia atunci, uitându-se înainte, în locul către care sunt ațintite puștile, vede și ea.

În capătul curții, lângă zidul galben cu tencuială scorjită, într-un ghiveci mare de lemn, scăldat în lumina soarelui, este ursul. Ridicat între mușcatele curgătoare, pipăie cu etichete din față peretele, căutând să-l escaladeze cumva și să dispară de-aici. Însă zidul

este înalt și imposibil de trecut. Ursulețul pricepe și scâncește, privind peste umăr înapoi, în curtea pus-tie. Știe că este înconjurat de oameni acum. I-a văzut și i-a auzit, sunt sus, de jur împrejur, strigă la el ca la o arătare îngrozitoare:

- Ursul!
 - Uite-l!
 - Nu-l pierdeți din ochi! Să nu iasă viu de aici!
- Însă acolo, la intrare, este încă pustiu. Un singur om, chiar sub boltă, o fată mărunțică pe care poate c-ar reuși s-o păcălească, să treacă în goană pe lângă ea, să fugă pe unde-a venit, străduță cu străduță înapoi, prin parc, pe lângă omul cu ponei, pe lângă buturugi și ciuperci, prin valea presărată cu rouă, da, înapoi, pe urmele fluturului, și înapoi prin ușa uitată deschisă

de îngrijitoarea cea bună, lângă roata de cauciuc, lângă frați, lângă mamă. Să fugă!

- Clic, se aude. Clic, iarăși.
- Fără să mai stea o clipă pe gânduri, Mara se repede spre urs chiar în clipa în care și ursul pare că dă să fugă înspre ea.

- Foc! se aude un strigăt.
- Nu trageți! strigă fata, cu o forță pe care nu-și închipuise c-o are.

Din câteva salturi, a și ajuns lângă el. Se pune cu tot trupul ei subțirel în fața animalului. Ursul, care părea mai zdravăn când era ridicat pe labele din spate, s-a făcut mic acum, stă ghemuit în spatele ei, mârâind și înfigându-și ghearele în pământ.

- O pală puternică de vânt străbate brusc curtea. Un pocnet și pietrele din pavaj se înroșesc într-o clipă.
- Nu, nu!... strigă Mara.

Dar nu, nu se poate să fi tras. S-ar fi auzit mult mai puternic. S-or fi trântit niște ferestre, vreo ușă. Și nu, pe pavaj nu e sânge. Vântul scutură mușcatele din ghiveci. Petale lângă petale se aștern pe jos, în timp ce puștile tremură pe umărul celor care încă așteaptă.

- E doar un pui, le strigă fata, cu brațele deschise. Nu vedeți? Pare mare, dar e numai un pui!
- Îi tremură mâinile când spune asta și, fără să-și dea seama de ce, gândul îi zboară dintr-odată la mama.
- Urletele mulțimii se transformă în vorbe, apoi vor-bele-n șoapte, șoaptele-n răsufări de ușurare:
- E-un pui! se aude de ici și de colo.
- Da, domnule, e numai un pui.
- N-o fi vrut decât să vadă și el cum e lumea...

Lumea se uită la ursuleț. Ursulețul privește fermecat petalele roșii ale mușcatelor, purtate de vânt prin fața ochilor săi înainte să se aștearnă pe jos. Seamănă atât de mult cu fluturile pe urmele căruia a plecat de acasă!

Impresii după prima lectură

- Completează, în caiet, tabelul de mai jos cu două situații din text care te-au impresionat și menționează emoțiile pe care ți le-a provocat fiecare dintre acestea.

Situații	Emoții

- Între emoțiile identificate de tine sunt și unele contradictorii? Precizează-le.
- Lucrați în perechi. Discutați despre alte modalități în care ar fi putut să reacționeze fata. Voi cum ați fi procedat?
- Autoarea textului *Cum e lumea*, Veronica D. Niculescu, îți adresează două întrebări. Formulează răspunsuri și trimite-i-le pe adresa editurii.
 - a Ce asemănări ai observat între ursulețul și fata din povestire?
 - b Ai dorit vreodată să pleci într-un loc necunoscut, unde nu ai mai fost niciodată? Unde și de ce?

Lecția 2. Narativul literar. Structură. Legarea secvențelor narative

Explorare

Acțiunea, timpul și spațiul

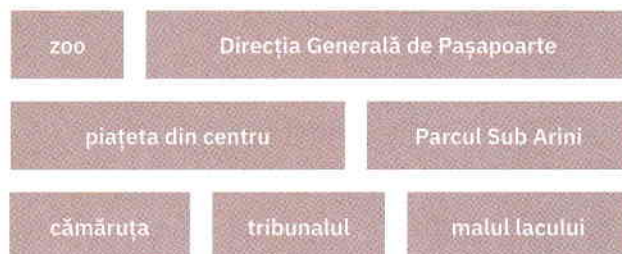
- 1 Lucrați în grupe de 5 – 6 elevi, pentru a rezolva sarcinile de mai jos.
 - a Delimitați textul *Cum e lumea* în zece fragmente logice și identificați pentru fiecare cuvântul-cheie. Scrieți cuvintele-cheie pe bilețele și lipiți-le pe tablă, într-un organizator de tipul celui dat.

	S ₁	S ₂	S ₃	S ₄	S ₅	S ₆	S ₇	S ₈	S ₉	S ₁₀
G ₁										
G ₂										
G ₃										
G ₄										
G ₅										

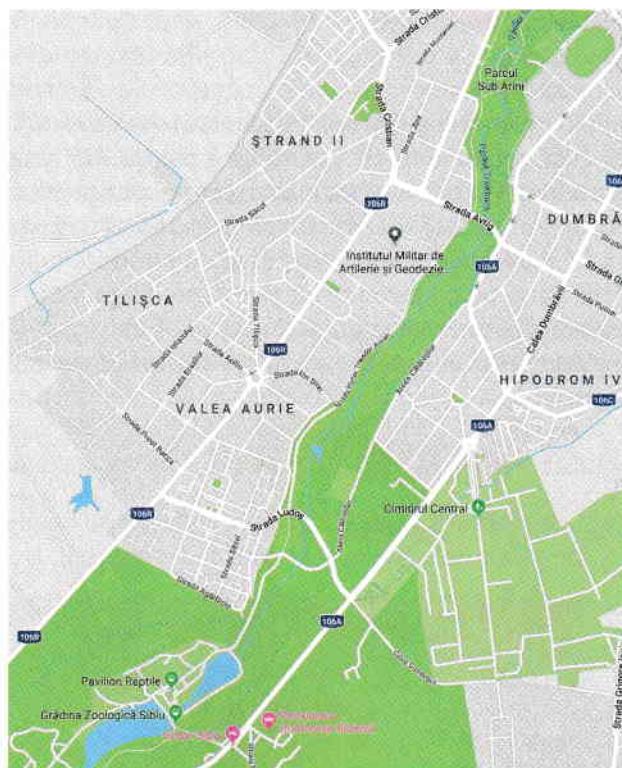
S₁, S₂ ... S₁₀ = secvențele textului; G₁, G₂ ... G₅ = grupe

- b Analizați cuvintele-cheie găsite de colegii voștri și observați dacă există diferențe față de cuvintele propuse de grupa voastră. Stabiliți varianta care vi se pare cea mai potrivită.
 - c Formulați ideile principale corespunzătoare cuvintelor-cheie stabilite.
- 2 În ce anotimp se desfășoară acțiunea? Justifică-ți răspunsul printr-o secvență din text.
 - 3 Alege varianta corectă, menționând pasajele din text care te-au ajutat să răspunzi. Acțiunea se desfășoară:
 - a pe parcursul primelor ore ale dimineții;
 - b pe parcursul după-amiezii;
 - c pe parcursul unei zile.
 - 4 În text sunt menționate numele a patru orașe din România. Identifică-le și precizează în care dintre acestea se desfășoară acțiunea.
 - 5 Etichetele date indică locuri ale desfășurării acțiunii. Transcrie-le în caiet pe cele asociate aventurii Biancăi, în ordinea în care le explorează puil de urs. Precizează care personaj din text se asociază celorlalte

locuri ale desfășurării acțiunii. Menționează dacă există vreun loc în care aceste personaje se întâlnesc.

- 6 Folosind aplicațiile Google Maps sau Google Earth, urmărește drumul Biancăi de la zoo până în oraș. Realizează în caiet o hartă a drumului, notând pe ea trei repere spațiale intermediare care nu sunt indicate în text.

Legarea secvențelor narative. Înlănțuirea. Alternanța

- 1 Selectează, din textul *Cum e lumea*, cuvinte sau grupuri de cuvinte care asigură trecerea de la o secvență narativă la alta.
- 2 Identifică o secvență în care naratorul întrerupe firul narativ inițial și introduce un fir narativ nou. Ce cuvinte utilizează pentru a face această trecere?

Repere

▶ **Textul narativ literar** prezintă întâmplări imaginare, desfășurate într-o ordine logică și temporală.

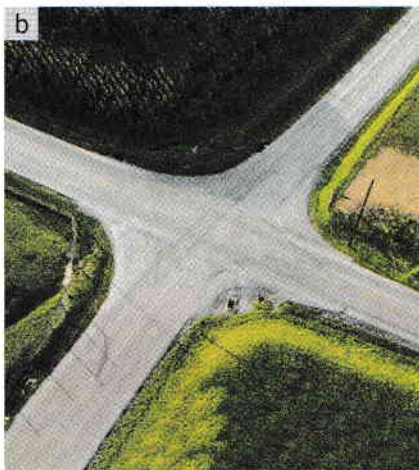
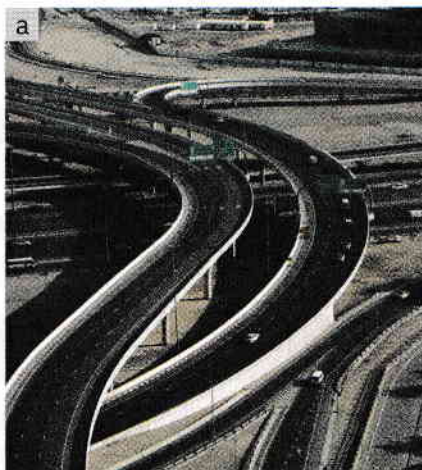
▶ **Înlanțuirea** este procedeul de juxtapunere, de legare între ele a secvențelor aceluiași fir narativ într-o ordine cronologică a întâmplărilor. Trecerea de la o secvență la alta se poate face prin alăturare sau prin utilizarea unor cuvinte, expresii, formule care asigură continuitatea: *apoi, când, după aceea, după un timp, imediat după, la un moment dat, în cele din urmă* etc.

Alternanța este procedeul prin care două fire narative sunt prezentate ca desfășurându-se în paralel. Naratorul împletește cele două șiruri de întâmplări, întrerupând un fir narativ, pentru a-l continua pe celălalt. În trecerea de la un fir narativ la altul, naratorul poate utiliza unele cuvinte, expresii sau formule specifice: *în acest timp, în același timp, pe când se întâmplau acestea* etc.

Aplicații

1. **R.A.I. (Răspunde – Aruncă – Interoghează).** Formulați ideile secundare ale textului. Un elev aruncă o minge de pluș sau de hârtie și pune o întrebare al cărei răspuns să reprezinte o idee secundară pentru o secvență a textului. Elevul care prinde mingea răspunde la întrebare și aruncă mingea altui elev, formulând o altă întrebare, al cărei răspuns să reprezinte o idee secundară corespunzătoare următoarei secvențe a textului. Notați în caiete ideile secundare la care ați ajuns.
2. Redactează rezumatul textului *Cum e lumea* de Veronica D. Niculescu, utilizând ideile principale și ideile secundare formulate la exercițiul precedent.
3. Numește timpul verbal dominant în relatarea întâmplărilor. Care crezi că este efectul pe care îl generează utilizarea acestui timp verbal?
4. Indică, din prima parte a textului, o secvență în care este utilizat un alt timp verbal. Care este rolul acestuia?
5. Care crezi că este rolul utilizării repetate a adverbului *acum* la începutul enunțurilor din secvența a șasea a textului? Justifică-ți opțiunea.
6. Alege una dintre imaginile de mai jos, care ți se pare că reprezintă cel mai bine raportul dintre firele narrative ale textului. Justifică-ți alegerea.

Provocări

Caută pe internet informații despre Dumbrava Sibiului și fotografii cu aceasta. Alcătuieste un poster cu rezultatele găsite, în care să surprinzi și unele detalii prezente în text.

Portofoliu

Imaginează-ți că ești Mara. Redactează o pagină de jurnal în care să relatezi experiența pe care ai trăit-o când ai salvat puiul de urs, exprimându-ți emoțiile și reacțiile față de eveniment.

Lecția 3. Naratorul, personajele, autorul. Enumerația

Naratorul, personajele, autorul

Explorare

- 1 Precizează dacă povestitorul întâmplărilor este o voce anonimă, un martor sau un participant la acțiune.
- 2 Cine este autoarea textului? Alege, dintre cărțile pe care le-a scris, una al cărei titlu ți se pare cel mai atractiv. Motivează-ți alegerea.
- 3 Precizează la ce persoană este relatată întâmplarea.
- 4 Notează, în caiet, personajele care apar în text.
- 5 Identifică, în ultima secvență a textului, un paragraf în care mai multe personaje se comportă ca unul singur. Prin ce cuvânt sunt numite acele personaje?

Repere

Textul narativ literar este cel în care un narator relatează o povestire imaginară.

Naratorul este vocea anonimă sau personajul care relatează povestirea și este imaginat de autor. Când este personaj, poate fi implicat în acțiune sau poate fi doar un martor neimplicat în aceasta. Dacă este personaj implicat, naratorul relatează povestirea la persoana I. Atunci când naratorul este o voce anonimă, acesta povestește la persoana a III-a. El privește din afară întâmplările, de deasupra, de obicei știind totul despre acestea și despre personaje.

Personajele sunt ființele umane, animalele sau obiectele care îndeplinesc acțiunile dintr-un text narativ. Ele pot fi principale, secundare, episodice sau figuranți, în funcție de contribuția pe care o au la desfășurarea întâmplărilor. Dacă un grup de mai multe personaje acționează ca unul singur, acestea au rol de **personaj colectiv**.

Autorul este o persoană care există în lumea reală, având o identitate concretă. Naratorul, personajele și întâmplările din textul narativ aparțin unei lumi imaginate de autor. Lumile ficționale create de scriitori seamănă în grade diferite cu realitatea.

Enumerația

Explorare

- 1 Identifică în text pasajul în care sunt numite animalele hrănite de îngrijitoare înaintea puiului de urs.
- 2 Ce semn de punctuație delimitează substantivele înșiruite în pasajul de la exercițiul anterior?

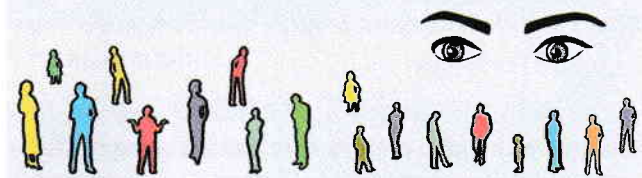
Repere

Enumerația este figura de stil care constă în înșiruirea mai multor termeni de același fel (substantive, adjective, verbe etc.), pentru a atrage atenția asupra aspectelor descrise, pentru accentuarea ideii exprimate sau pentru detalierea imaginii prezentate. Termenii unei enumerații se despart prin virgulă. Uneori, termenii enumerației sunt așezați la distanță unul de altul. Enumerația se poate combina și cu alte figuri de stil.

Aplicații

- 1 Ce legătură crezi că există între imaginea alăturată și raportul narator – personaje?
- 2 Explică de ce naratorul știe ce se întâmplă simultan în ambele fire narrative din textul *Cum e lumea*.

- 3 Menționează o întâmplare care ar fi lipsit din text dacă relatarea s-ar fi făcut: **a** din perspectiva puiului de urs; **b** din perspectiva Marei.
- 4 Indică un pasaj în care naratorul se oprește din rela-tare și reflectează asupra vieții.
- 5 Identifică în text secvența în care sunt menționate trăsăturile fizice ale puiului de urs și menționează-le.
- 6 Privește ilustrația de la pagina 12. Ce trăsături ale puiului de urs sunt surprinse în text și nu sunt evidențiate în ilustrație?
- 7 Explică prin ce se deosebește personajul principal din text de celelalte personaje.
- 8 Îți amintești povestea lui Fram, din cartea la care se face referire mai jos? Prin ce se aseamănă Fram cu Bianca? Ce diferențe există între cei doi urși?

Fram, ursul polar de Cezar Petrescu, ilustrație de Dan Ungureanu

- 9 Prin ce diferă ursulețul Bianca de un ursuleț obișnuit?
- 10 Indică figura de stil utilizată în fragmentul: „„Departee, își zice puiul de urs“. În ce alte texte studiate sau citite de tine ai mai întâlnit-o?
- 11 Notează, în caiet, trăsăturile personajelor ce se pot desprinde din fragmentele date.
 - a** Bianca: „Puiul de urs lovește cu labele din față în roata de cauciuc atârnată de-o sfoară.“
 - b** Îngrijitoarea: „Doar un copil, asta ești mătăluță. Ia la mama! Știu, ușor nu ți-o fi nici ție...”

c Mara: „Of, mama o considera și acum tot o fetiță, deși a terminat facultatea în vara asta.“

- 12 Ce sentiment al Biancăi se desprinde din fragmentul „Și puiul oftează de se clatină tulpina uscată a ciulinului.“? Alege dintre următoarele variante sau propune un alt răspuns, motivându-l: **a** resemnare; **b** teamă; **c** tristețe.

- 13 Precizează ce rol are enumerația în fragmentul: „să fugă pe unde-a venit, străduță cu străduță înapoi, prin parc, pe lângă omul cu ponei, pe lângă buturugi și ciuperci, prin valea presărată cu rouă.“

- 14 Ce trăsătură comună au Mara și Bianca? Justifică-ți răspunsul printr-o secvență din text.

- 15 **Harta personajelor.** Lucrați în grupe de 4 – 5 elevi.

- Pe o foaie, scrieți în centru numele personajului principal. Adăugați, sub nume, trăsătura morală cea mai importantă a personajului.
- Notați apoi, în jurul său, celelalte personaje din text. Evidențiați, prin săgeți, legăturile dintre ele.
- Menționați, pentru fiecare, statutul ocupat în text (secundar, episodic, figurant, individual sau colectiv) și câte o trăsătură morală. Puteți introduce în planșele voastre și desene.
- Prezentați planșele în fața clasei.

- 16 Ce stare de spirit a mulțimii se desprinde din dialogul de mai jos? Alege dintre următoarele variante: furie, îngrijorare, panică, spaimă.

„— Ieși!
— Pleacă!
— Domnișoară, n-auzi?! Du-te de-aici!
— Trănțește-te la pământ!“

- 17 Transcrie un dialog din text în care se exprimă furia mulțimii. De ce se manifestă oamenii în acest fel?

- 18 În fragmentul de mai jos este surprinsă schimbarea de atitudine a mulțimii. Ce îi determină pe oameni să-și schimbe perspectiva?

„Urletele mulțimii se transformă în vorbe, apoi vorbele-n șoapte, șoaptele-n răsuflări de ușurare:
— E-un pui! se aude de ici și de colo.
— Da, domnule, e numai un pui.“

Portofoliu

Rescrie ce se petrece în curtea Direcției Generale de Pașapoarte din perspectiva Biancăi, la persoana I, punând accent pe sentimentele puiului de urs. Completează și observă modificările pe care le presupune această perspectivă, rescrierea (coloana R a tabelului alăturat), față de textul *Cum e lumea* (coloana T).

	T	R
Ce sentimente ale Biancăi sunt surprinse		
Ce fapte sunt observate		
Ce fapte nu sunt observate		

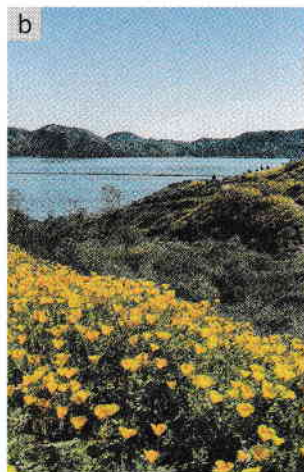
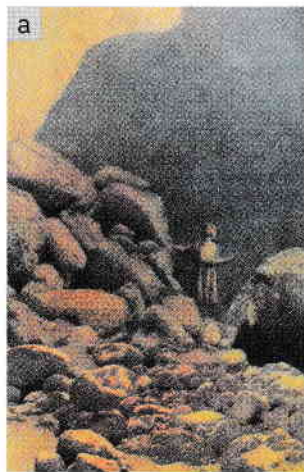
Lecția 4. Semnificațiile textului

Interpretare

- 1 Titlul textului, *Cum e lumea*, nu este urmat de un semn de punctuație. Ce intonație ți se pare potrivită pentru a-l rosti? Ce crezi că a vrut să sugereze autoarea prin acest titlu?
- 2 Propune un alt titlu care ți se pare potrivit pentru textul Veronicăi D. Niculescu. Justifică-ți propunerea.
- 3 Îngrijitoarea afirmă despre puiul de urs că este „doar un copil”. Ce activități ale puiului de urs, specifice copilariei, identifice în prima secvență a textului?
- 4 În basme, lumea de dincolo este cea în care trăiesc ființele fabuloase. De ce pentru Bianca ceea ce se află în afara cuștii este „lumea de dincolo”?
- 5 De ce crezi că pe bunica Biancăi o chema Bruna?
- 6 În opinia îngrijitoarei, Bianca nu are griji, fiind doar un ursuleț. La ce fel de griji crezi că se referă femeia?
- 7 Ești de acord cu opinia îngrijitoarei? Recitește primele cinci secvențe din text. Care sunt grijile puiului de urs?
- 8 Precizează la ce crezi că se referă îngrijitoarea atunci când afirmă: „Ușor nu ți-o fi nici ție...”
- 9 Care este cel mai arzător vis al puiului de urs? Identifică secvența în care este prezentat acest vis.
- 10 Bianca trăiește într-o cușcă, la zoo. Crezi că acest fapt determină visul ei sau visul ei ar fi fost același și în alte împrejurări? Formulează-ți răspunsul, referindu-te și la fragmentul redat în continuare:

„... un departe mult mai tainic și mai plin de promisiuni, care există în fiecare zi, nu doar în cele de sărbătoare. Acel departe pe care îl bănuiește orice ființă, mică sau mare, un loc mai larg, mai cuprinzător decât cel locuit, locul pe care fiecare dintre noi îl simte pulsând înăuntrul său, deși el, locul, se află în afară.”
- 11 Lucrați în perechi. În text se afirmă că „lucrurile care par incredibile au adesea explicații dintre cele mai simple”. Descoperiți la ce situație din text se referă această observație. Fiecare dintre voi își amintește o situație din propria experiență care confirmă această idee și i-o prezintă celuilalt.
- 12 În text se afirmă că „ceea ce s-a întâmplat în clipele următoare la Zoo Sibiu nu avea să fie deslușit prea curând”. De ce crezi că naratorul amână oferirea unei explicații despre fuga Biancăi?
- 13 Aflați în libertate, puii de urs nu fug niciodată departe de ursoaice. Cum îți explici faptul că puiul de urs din text fuge? Ce semnificație crezi că are fuga sa? Alege varianta care ți se pare potrivită și justifică-ți opțiunea:
 - a dorința de explorare;
 - b dorința de independență;
 - c dorința de libertate.
- 14 Ți s-a părut dificil să alegi o variantă la exercițiul anterior? De ce? Explică legăturile ce se pot stabili între cele trei variante.
- 15 Lucrați în perechi. Priviți imaginile date, care surprind:
 - a o ilustrație din cartea *Sinbad marinarul*, în care personajul principal, într-una din călătoriile sale, ajunge în Valea Diamantelor;
 - b o fotografie din Diamond Valley, un loc din centrul Nevadei, SUA.

Locul în care aleargă Bianca este surprins în text astfel: „Valea dintre pădure și lac este ca o palmă întinsă, oferind diamante: iarba este plină de rouă.” Care dintre cele două imagini vi se pare mai potrivită pentru a ilustra acest loc? De ce?

- 16 Mara își dorește și ea foarte mult să plece, să exploreze teritorii noi. Care sunt „gratiile” simbolice cu care se confruntă fata?
- 17 Mara nu și-a dorit să plece din Sibiu cât timp orașul a fost pentru ea un „teritoriu necunoscut”. Cum îți explici faptul că oamenii sunt atrași de călătorii în locuri noi?
- 18 Când ajunge în oraș, Bianca se miră că „oamenii locuiesc de bunăvoie în cuști”. Ce semnificație crezi că are această observație?